

Platon Devlet

—
Düşünce
Klasikleri
—

ÇEVİREN: SILA OKUR

Platon (MÖ 428/427-348/347) Batı felsefesinin kurucusu kabul edilen Platon, Peleponnez Savaşları sırasında yetişti. Aristokratik bir aileden gelmesine rağmen, öğretmeni Sokrates'in öldürölmesi onu siyasete girmekten alıkoydu. Toplumsal düzen ve insanın mutluluğu felsefesinin temelinde yer aldı. İtalya, Sicilya, Mısır gibi ölkeleri seyahatinden sonra Atina'ya döndü ve Akademi'yi kurdu. Aristoteles onun öğrencisi oldu. En önemli eserleri arasında *Apologia* (Sokrates'in Savunması), *Politeia* (Devlet), *Symposion* (Şölen), *Politikos* (Devlet Adamı), *Nomoi* (Kanunlar) bulunur.

Devlet

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Devlet

Platon

Orijinal adı

Politeia

Almancadan çeviren

Sıla Okur

Yayına hazırlayan

Senem Kale

Türkçe yayın hakları

© Doğan Yayınları Yayıncılık
ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

1. baskı / Ağustos 2023

ISBN 978-625-5683-01-4

Sertifika no: 44919

Sayfa uygulama:

Gökçen Yanlı

Kapak tasarımı:

Cüneyt Çomoğlu

Baskı

Yıkılmazlar Basın Yayın Prom.
ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah.

Gülbahar Cad. No: 62/B

Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

*Doğan Yayınları Yayıncılık ve
Yapımcılık Ticaret A.Ş.*

19 Mayıs Cad. Golden Plaza

No. 1, Kat 10, 34360

Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 /

Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr /

editor@dogankitap.com.tr /

satis@dogankitap.com.tr

Devlet

Platon

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

—
Çeviren:
Sıla Okur
—

Diyalogdaki kişiler

Sokrates, anlatıcı.

Glaucón.

Adeimantus.

Polemarchus.

Cephalus.

Thrasymachus.

Cleitophon.

Ve diğerk sessiz dinleyiciler.

Sahne, Cephalus'un Piraeus'taki evidir ve diyalogun tümü Sokrates tarafından, meydana geldiğı günün ertesinde Timaeus, Hermocrates, Critias ve adı verilmeyen bir kişiye daha aktarılmaktadır.

DOĞAN KUTUP
ÖRNEKTİR

Birinci kitap

Dün hem tanrıçaya (Trakya'nın Artemis'i Bendis) dua etmek hem de şu yeni festivali nasıl kutladıklarını görmek için Ariston'un oğlu Glaucon ile Piraeus'a indim. Yerlilerin geçit törenine bayıldım ama Trakyalılarınki de bir o kadar, hatta daha güzeldi. Dualarımızı bitirip gösteriyi izledikten sonra kente doğru döndük ve o anda Cephalus'un oğlu Polemarchus bizi uzaktan gördü ve uşağına emretti, koşup bize yetişsin ve beklememizi söylesin diye. Uşak arkamdan pelerinine yapışıp bildirdi: "Polemarchus beklemenizi ister."

Dönüp efendisinin nerede olduğunu sordum.

"Hemen şurada" dedi delikanlı, "beklerseniz hemen yetişir."

"Tabii bekleriz" dedi Glaucon, birkaç dakika sonra da Polemarchus çıkageldi, yanında Glaucon'un kardeşi Adeimantus, Nicias'ın oğlu Niceratus ve törene katılmış olan başka birkaç kişiyle.

Polemarchus bana şöyle dedi: "Gördüğüm kadarıyla arkadaşınla kente dönüyorsun Sokrates."

"Bildin sayılır" dedim.

"Ama baksana kaç kişiyiz?" diye karşılık verdi.

"Görüyorum."

"Gücün hepimize yeter mi peki? Yetmezse olduğun yerde kalman gerekecek."

“Seni bizi salıvermeye ikna etmek gibi bir alternatifimiz olabilir mi?”

“Seni dinlemeyi reddedersek, bizi ikna edebilir misin ki?” dedi.

“Elbette hayır” diye cevap verdi Glaucon.

“O zaman dinlemeyeceğimizden emin olabilirsin.”

Adeimantus ekledi: “Akşama tanrıça şerefine yapılacak atlı meşale koşusundan haberin yok mu?”

“Atlı mı?” diye cevapladım. “Bak bunu duymamıştım. Atlılar mı taşıyacak meşaleleri ve birbirlerine verecekler yarış sırasında?”

“Evet” dedi Polemarchus, “üstelik gece de bir şenlik düzenlenecek ki kesinlikle kaçırmamalısınız. Yemekten sonra çıkalım da şenlik alanına gidelim; gençler de toplanmış olur, güzel bir sohbet döner. İtiraz etmeyin de kalın yemeğe.”

Glaucon cevap verdi: “Madem ısrar ediyorsun, kalacağız artık.”

“Öyle olsun” dedim.

Bunun üzerine Polemarchus ile birlikte evine gittik; orada kardeşleri Lysias ve Euthydemus ile yanlarında Chalcedonlu Thrasy-machus, Paeanalı Charmantides ve Aristonymus’un oğlu Cleitophon ile karşılaştık. Polemarchus’un babası Cephalus da oradaydı; uzun süredir görmüyordum, çok yaşlanmış buldum. Minderli bir koltuğa kurulmuştu, başında da çiçekten bir taç vardı adaktan yeni dönmüş olduğu için; sandalyeleri yarım daire şeklinde dizmişlerdi, yanına oturduk. Beni muhabbetle karşıladı, sonra şöyle dedi: “Daha sık gelmelisin bana Sokrates. Ben sana gelebilecek olsam, sana gel demezdim. Ama ben bu yaşımda kente zar zor inebiliyorum, sen Piraeus’a daha sık uğrasan ne iyi olur. Çünkü ne yalan söyleyeyim, bedensel zevkler benden uzaklaştıkça, sohbetin cazibesi de zevki de artmaya başladı. O yüzden lütfen beni kırma; benim evim senin evindir, bu gençler de senin dostundur; ne zamandır tanışıyoruz, burada rahat edersin.”

Cevapladım: “İhtiyarlarla sohbetten daha çok sevdiğim bir şey yok Cephalus, çünkü onları, benim geçeceğim yolları çoktan yürümüş

gezinler olarak görüyorum ve sormak istiyorum, yol düz ve kolay mı yoksa yokuşlu ve zor mu diye. Bu da şairlerin ‘ihtiyarlığa merdiven dayamış’ diyeceği senin gibi kişilere sormak istediğim bir soru: Hayat sonuna doğru zorlaşıyor mu, ne diyebilirsin bu konuda?”

“Sana kendi izlenimimi aktarayım Sokrates” dedi. “Benim yaşımdaki insanlar bir araya toplanırlar, deyim yerindeyse aynı kuşun tüyleriyizdir. Toplantılarımızdaki konular ise ‘*midem kaldırmıyor, kafam kaldırmıyor, nerede o eski günler, ah gençlik*’ten öteye gitmez. Kimileri akrabalarının kötülüklerinden şikâyet eder, kimisi de başına gelen bütün kötülüğü yaşlılıktan bilir. Ama bence Sokrates, suçu yanlış yerde aramaktadır bu insanlar. Sebebi tek ihtiyarlık olsa, ben de ihtiyarım, başka ihtiyarlar da var; aynı şekilde hissederdik. Ama benim tecrübem böyle değil, tanıdıklarımın da. İhtiyar şair Sofokles’in, ‘İhtiyarlıkla aşk bağdaşır mı, sen hâlâ eskisi gibi misin?’ sorusuna verdiği cevap dün gibi aklımdadır: ‘Aman,’ dedi, ‘o dediğin kişiden kurtulduğum için nasıl mutluyum anlatamam. Kötü ve öfkeli bir efendiden kaçıp kurtulmuşum gibi hissediyorum.’ Sık sık hatırlarım bu sözlerini ve şimdi, söylediği zamana kıyasla daha da doğru geliyor. Çünkü ihtiyarlıkta harika bir özgürlük ve huzur duygusu geliyor insana; arzuların pençeleri gevşediğinde, Sofokles’in de dediği gibi, bir de değil, bir sürü öfkeli efendiden kurtulmuş oluyoruz. Aslında Sokrates, bu pişmanlıkların ve akraba şikâyetlerinin kökeni aynı ve o da yaşlılık değil, insanların kişilikleri ve mizaçlarıdır. Sakin ve mutlu bir kişiliği olanlar yaşlanmanın basısını neredeyse hiç hissetmezken, doğası tam tersi olanlara gençlik de yaşlılık da büyük derttir.”

İlgiyle dinledim ve ağzından biraz daha laf alabilmek için, “Evet Cephalus” dedim, “ama böyle dediğin zaman insanlar pek ikna olmuyorlar: Mutlu bir mizaca sahip olduğun için değil, çok paran olduğu için yaşlılığın sana koymadığını düşünüyorlar, zenginliğin büyük bir huzur kaynağı olduğu da iyi bilinir.”

“Haklısın” dedi, “ikna olmuyorlar ve söylediklerinde haklılık payı var, ama düşündükleri kadar değil. Themistocles’in, kendisine sataşıp başarısından ötürü değil Atinalı olduğu için ün kazandığını öne süren Serifosluya verdiği cevabı vermek lazım böylelerine: ‘Ben oralı olsam, sen buralı olsan, ikimiz de meşhur olamazdık.’ Zengin olmayıp ihtiyarlığa dayanamayanlara da aynı şey söylenebilir: İyi fakat yoksul insan için de yaşlılık hafif bir yük değildir, ama kötü ve zengin insan içinde asla huzur bulamayacaktır.”

“O halde sorabilir miyim Cephalus, servetinin büyük bölümü miras mıdır, alın teri mi?”

“Alın teri! Neler kazandım alın terimle biliyor musun Sokrates? Para kazanma sanatında, babamla dedemin arasındayım: Adını taşıdığım dedem, miras kalan servetini ikiye, üçe katladı. Bugünkü varlığımın çoğu ondan geliyor. Babam ise dedemden kalan serveti yedi bitirdi ve ben oğullarıma, bana kalandan az değil biraz daha çok miras bırakabilirsem memnun olacağım.”

“Sana bu soruyu sormamın sebebi buydu” diye karşılık verdim, “çünkü parayı umursamadığını görüyorum, serveti tevarüs etmiş kişilerde, kendi kazanmış kişilere kıyasla daha çok görülür bu: Parayı alın teriyle kazanmış kişiler, tüm insanlar için geçerli olan kullanım ve kazanç işlevi dışında, şairlerin şiirlerini, ana-babaların çocuklarını sevdiği gibi, kendi yaratımları olmasından ileri gelen farklı bir sevgi beslerler paraya karşı. Ağızlarından servete övgü dışında bir laf çıkmadığı için muhabbetleri de hiç çekilmez.”

“Bak bu doğru” dedi.

“Doğru olmasına doğru da, ben bir soru daha sorabilir miyim? Servetinden elde etmiş olduğunu düşündüğün en büyük fayda hangisidir?”

“Bir şey var ama başkalarını ikna etmem zor” dedi. “Sana şunu söyleyeyim Sokrates, bir insan ölümün kapıda olduğunu hissettiğinde, daha önce aklına hiç gelmemiş korkular ve kaygılar baş göste-

rır birden; bir öte dünyanın varlığı ve burada işlediği suçlar nede- niyle orada ceza çekecek olması zamanında gülüp geçilecek bir şey- ken, artık bir gerçeklik ihtimali olarak çıkar karşısına: Yaşından mı- dır, öbür dünyaya yaklaştığından mıdır bilinmez, insan böyle konu- ları daha net görür, şüphe ve telaşa daha çabuk kapılır ve başkaları- na yaptığı yanlışlardan ötürü kendini sorgulamaya başlar. Yanlışla- rının toplamının kabarık olduğunu görünce de, geceleri çocuk gibi sıçrayarak uykusundan uyanır, karanlık endişelere kapılır. Ama kö- tülük nedir bilmeyenler, Pindar'ın deyiimiyle, tatlı bir umudun ba- kımında geçirirler yaşlılıklarını. 'Umut,' der Pindar, 'adalet ve kutsi- yet dairesinde yaşamış olanların ruhlarını sevindirir, yaşlılıklarında yoldaşları ve bakıcıları olur; insanın huzursuz ruhunu dindirecek en büyük kuvvettir umut.'"

"Ne güzel söylemiş! Varlığın herkese değilse de iyi insanlara bü- yük faydası, ömür boyu bilerek ya da bilmeyerek kimseyi kandırma- ya veya dolandırmaya ihtiyaç duymamaları; yeraltına yolculukları başladığında tanrılara adakları, insanlara borçları kaldı diye dertlen- memeleridir. Varlıklı olmanın bu iç huzuruna katkısı büyüktür; bu nedenle, bire bir de karşılaştıracak olursam, varlığın insana sağladığı pek çok faydanın arasında en büyüğü bu derdim."

"Güzel söyledin Cephalus" diye karşılık verdim. "Peki adalet, doğ- ruyu söylemek ve borçlarını ödemekten mi ibarettir; başka bir şey değil midir? Bunların da istisnası yok mudur? Diyelim bir arkadaşım selim akılla geldi bana silah emanet etti ve sonra cinnet geçirdiği bir gün geri vermemi istedi. Vermeli miyim? Kimse vermem gerektiği- ni, vermemin doğru olacağını söyleyemez; tıpkı onun durumunda- ki bir kişiye sadece doğruları söylemek gerekeceğini öne süremeye- ceği gibi."

"Çok haklısın" diye cevapladı.

"O halde" dedim, "doğruyu söyleyip borçlarını ödemek adaletin doğru tanımı değildir."

“Farklı devlet türleri de menfaatlerine yardımcı olması için meşreplerine göre demokratik, aristokratik ya da despotik yasalar yaparlar. Kendileri tarafından kendi çıkarları için hazırlanan bu yasalarla tebaalarına adalet dağıtır ve kendilerine karşı gelenleri de yasayı ve adaleti çiğnedikleri gerekçesiyle cezalandırırlar.”

Platon’un *Devlet*’i felsefenin ve siyaset biliminin başyapıtıdır. Sadece çağlar boyunca Batı düşüncesini derinden etkilemekle kalmamıştır; tüm dünyanın devlete, yönetime, adalete, erdeme bakış açısını şekillendirmiş, birçok kültüre nüfuz etmiş en temel metindir.

QR kodu okutunuz

Dijital fiyat etiketi

tavsiye edilen
KDV’siz
satış fiyatı

₺ 300

Sertifika no: 44919

ISBN 978-625-5683-01-4

9 786255 683014

Doğan
Kitap